

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. A. Tractatus De Privilegiis Ecclesiae

Zanchi, Lelio

Veronae, M. D. LXXXVI.

Quadragesimum Septimum Priuilegium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61627)

- 15 Clerici de iure diuino sunt exempti ab Imperatore.
- 16 Clericus ordinatus efficitur res sacra, & transfertur in sortem domini.
- 17 Dignitas nulla secularis similis est sacerdotio.
- 18 Dignitas Clericorum non est multum veneranda, sed videtur uilescere ex nimia clericorum copia.
- 19 Sacerdotium fuit à Deo institutum.
- 20 Papa qui præest in ordine clericali omnibus suppositis est maior cum spiritualia respiciat, alij vero Principes temporalia respiciunt.
- 21 Boni, & mali in suo genere sunt sub iurisdictione Papæ.
- 22 Peccatum si non esset, non esset opus superioribus, ergo nec lex, nec iurisdictione nisi respectiue, non respiciunt bonos, sed correctiue respiciunt malos.
- 23 Papa potest increpare Imperatorem, & alios Principes, ex causa, & eos ex alia rationabili causa deponere.
- 24 Principes seculares in aduentu Episcoporum debent asurgere cum reuerentia, & sedem admirabilem assignare in parte dextra, cum sit honorabilior.
- 25 Omnes qui sunt de Orbi Ecclesiæ subiecti sunt Ecclesiæ.
- 26 Papa, & Imperator possunt dici duo luminaria magna tanquam Sol, & Luna.
- 27 Luna non præstat splendorem ex se, sed recipit a sole, ita Imperator recipit potestatem à Papa.
- 28 Deus dedit istas duas dignitates, Imperium, & Sacerdotium, sed in veritate dicendum est, quòd immediate potestates sunt data à Deo.
- 29 Imperator non recipit immediate à Deo, nam Imperatores per impressionem olim habuerunt Imperium.
- 30 Potestas generaliter fuit data à Christo dum dixit Petro Quodcumq; ligaueris super terram &c.

Quadragesimum Septimum Privilegium.

- 1 **E**CCLÉSIA gaudet hoc priuilegio, † quòd Imperium subest Sacerdotio, & ei obedire tenetur cap. solite de maio. & obed. vnde cum Imperator Constantinopolitanus sedere fecisset iuxta pedes suos in parte sinistra, Patriarcham Constantinopolitanum, &
- 2 † ad aures Papæ, hoc peruenisset admonuit, quòd non decebat eum

3 eum taliter se habere contra suum Patriarcham. † Ex quo alij Ro-
ges, & Principes suis Prælati, vt debent reuerenter assurgant,
& eis iuxta se sedem venerabilem assignent. Imperator verò admi-
ratione quadam motus rescripsit, quòd de hoc non debet argui
cum sacerdotium subeat Imperio, ductus Auctoritate Petri dicen-
tis, Subditi estote omni creaturæ humanæ, propter Deum. Papa
4 rescripsit. † Quòd auctoritas Petri, non fuit bene intellecta, nam
ex illis verbis sua debat humilitatem, nec propter talia verba præ-
sumitur, quòd voluisset sacerdotium subesse, si sensum malè intel-
lectum recipere, sequeretur, quòd quilibet seruus Imperium ha-
5 beret in Sacerdotio. † Imperator præesse debet illis, qui ab eo tem-
6 poralia recipiunt, † sed auctoritate Christi Sacerdotium præfer-
tur, omni aliæ dignitati ex dicto Hieremiæ. Ecce constitui te super
7 gentes & regna. Et in Genes. † Fecit Deus duo magna lumina-
ria, &c. Vnde dicit si hæc considerauisset non permisisset Patriar-
cham suum sedere ad pedes suos, qui tamen potuit eum increpa-
re, licet non fecerit, cum ipse super omnes acceperit potestatem,
8 a Petro, cui dictum fuit a Domino, Quæcunq; ligaueris super ter-
9 ram &c. Hic considerandum venit, † quòd in interpretatione
cuiuscunque scripturæ vel cuiuscunque dispositionis, tria sunt at-
10 tendenda. Persona loquens: Cui loquitur, † Et vis locutio-
11 nis. Ex qualitate ergo personarum colligitur mens disponentis,
12 † persona loquens est Papa: cui loquitur est Imperator: vis locu-
13 tionis est Sacerdotium, de quo tractatur. † Quod quidem sacerdo-
14 tium præcedit, omnes dignitates temporales. † Verum Impera-
tor est supra illos clericos, qui ab eo tenent temporalia, quòd in-
15 telligendū, est de habentibus temporalia, in feudum. † Nam ra-
16 tione feudi, competit iurisdictio etiam in clericos, vt in cap. ve-
rum de for. comp. secus autem si clericus, habet temporalia, sed
non in feudum, illa non subiiciuntur Imperatori, sed sequuntur
personam & forum, ipsorum clericorum, cap. nouerint x. q. 1.
17 & in cap. aduersus, & cap. non minus, de immun. eccles. † Sed
Papa, de iure diuino, & non Imperator præest spiritualibus, ex
18 quo inferitur, † de iure diuino, quòd clerici, sunt exempti ab Im-
19 peratore, cum sint res spirituales, eo enim ipso. † Quòd quis
ordinatus in clericum efficitur res sacra, & transfertur in fortem
domini 12. q. 1. cap. cui portio, & sic ipso facto eximitur a pote-
state Imperatoris, quinimo, † nulla dignitas secularis similis,
est sacerdotio, tex. in cap. duo 96. dist. licet dicatur in tex. in cap.
legimus. 93. dist. 18. Quòd talis dignitas non venit multum vene-
randa,

randa, sed videtur vilescere ex nimia clericorum copia, quæ-
 19 ratione huius constitutionis fatuum existimo, cum † Sacerdo-
 tium sit à Deo institutum, & percipi potest etiam dignitas officij,
 ex hoc quando quis melioribus, præest tanto maior censendus est.
 20 Sic atsumitur argumentum, quod † Papa, qui præest omnibus in
 ordine clericali suppositis, sit maior, cum spiritualia respiciat. Alii
 vero Principes temporalia respiciunt, sed spiritualia sunt dignio-
 ra, ergo maior qui maioribus, & dignioribus rebus præest, in
 Authen. de defen. ciui. in prin. Sed dubitari potest cum omnes ho-
 mines sint aut boni, aut mali: an duntaxat boni sint sub iurisdic-
 tione superioris .i. Papæ ex quo melioribus præest? Et dicendum,
 21 † quod tam boni, quam mali, in suo genere sunt, sub eius iurif-
 dictione, quod probatur auctoritate Petri allegata, subditi esto-
 te, & eo. Nam lex non est imposita iusto cap. licet de regu. 29. q. 2.
 cap. duæ sunt. Et ita intelligitur de lege peccati non autem de lege
 iurisdictionis. Verum etiam sunt subiecti iurisdictioni, quæ non
 22 competit contra bonos. † Vnde si non elset peccatum non elset
 opus superioribus, ergo nec lex, nec iurisdictione nisi respectiuè non
 respiciunt bonos, sed correctiuè respiciunt malos. Hinc est, quod Pa-
 23 pa in præsentis cap. † Imperatorem increpat, pro vt etiam potest,
 & alios Principes increpare ex causa, & eos quatenus expediat,
 ex aliqua rationabili causa deponere, ca. alius 15. q. 6. & in cap.
 24 Ad apostolicæ de re. iud. lib. 6. † Ideo Principes seculares in ad-
 uentu Episcoporum debent assurgere cum reuerentia, & sedem
 venerabilem assignare in parte dextra cum sit honorabilior, vel se-
 25 cundum consuetudinem loci, quia † omnes qui sunt de ouili Ec-
 clesiæ, subiecti sunt Ecclesiæ, Inn. in cap. quod super his de uot.
 26 † Igitur illa duo luminaria magna allegata accipi possunt, ueluti
 27 Papa, & Imperator tamquam sol & luna. Certè † Luna non præ-
 stat splendorem ex se, sed recipit a sole: Ita Imperator recipit pote-
 28 statem a Papa cap. nouit de iud. † Istas duas dignitates dedit deus
 scilicet Imperium, & sacerdotium. Sed in veritate dicendum est, quod
 29 immediatè potestates sunt datæ à Deo. † Sed Imperator non reci-
 pit immediatè a Deo, nam Imperatores per impressionem olim
 30 habuerunt Imperium. † Sed potestas generaliter fuit data à
 Christo, dum dixit Petro, Quodcun que ligaueris super terram,
 & eo vt not. Abb. in d. cap. nouit ex quibus, concludendum sacer-
 dotium præferendum esse omnibus dignitatibus secularibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Qui iniuriam intulit, & noluerit iniuriatos satisfacere, dum insistit in peruersa opinione, accerrimis in edijs vsquequo iniuriatus satisfactionem accipiat affligatur.
- 2 Peccati ratione venit macerandus, & tale iudicium datur, vt discordantes ad pacem reducantur.
- 3 Papæ incumbit reformare pacem.
- 4 Pacem rumpens venit contra præceptum Charitatis.
- 5 Pax nihil aliud est, quàm charitas.
- 6 Iudicis officium est cogendi partes ad pacem, vel concordiam.
- 7 Discordia si est inter ciuitatem, & ciuitatem superior debet interponere partes suas.
- 8 Discordia quæ est inter priuatos, aut ciuiliis aut criminalis, in secundo casu iudex potest compellere ad pacem.
- 9 Iudex in causa ciuili potest monere partes ad concordiam, non autem compellere.
- 10 Lis si longo tempore durauerit, & fuisset intricata, quod de facili extirpari non posset, tunc iudex potest compellere ad concordiam.
- 11 Iudex Ecclesiasticus potest compellere ad pacem multo fortius ex causa potest docere laicos ad treguam.
- 12 Pax fit ob honorem Dei, vt homines diuinis incumbant.
- 13 Christus fecit cœnam Apostolis in Feria quinta.
- 14 Apostoli in die Sabbathi latuerunt propter metum Iudeorum, & quia corpus Christi latuit in sepulchro.
- 15 Deus in die dominico omne insigne instituit.
- 16 Tregas non seruantes mortali peccant.
- 17 Transgressor excommunicatur, & excommunicatio non fertur nisi pro mortali.
- 18 Excommunicatus, qui est in vniuerso orbe habetur pro excommunicato.
- 19 Infirmitas sicut sequitur infirmum ita quod officit animum sequitur personam.
- 20 Tepidus ad pacem, & treguam deponitur à dignitate.
- 21 Negligentia Prælati est peccatum mortale.
- 22 Iustitiam differre propter timorem, vel deserere iudex non debet.
- 23 Dei iram super se inuocat, qui magis timet hominem, quàm Deum.
- 24 Pastor bonus debet animam suam pro ouibus suis.

25 Treuga omnes sunt canonice, nam quod factum est rationabiliter canonicum est, etiam si esse in treuga conuentionali ab ea secedere non licet.

Quadragesimum Octauum Priuilegium.

- E**CCLESIA gaudet hoc priuilegio, quod si quis iniuriam alicui fecerit, si eam passus uoluerit reconciliari, sicut quæsitum qua pena ueniat coercendus. Responsum fuit, quod ille qui iniuriam intulit, & noluerit iniuriato satisfacere, quod dum insistit in hac peruersa opinione, acerrimis inedijs, usque quo iniuriatus satisfactionem recipiat affligatur, cap. si quis contristatus 90. distinct. Ratione peccati ita macerandus uenit, in eo tale iudicium datur cuius robur est, ut discordantes ad pacem reducantur 90. distinct. per totum, hoc enim officio iudex Ecclesiasticus fungitur, dicitur, quod ad Papam incumbit reformare pacem, cap. nouit de iud. Nam rumpens pacem uenit contra præceptum charitatis, quia pax nihil aliud est, quam charitas, & quod tale officium cogendi partes ad pacem, vel concordiam exerceat iudex, tenet, Bar. in l. congruit. ff. de offic. præsid. & ibi distinguit, quod aut discordia est, inter ciuitatem, & ciuitatem, & tunc superior debet interponere partes suas, in autem de mand. Principi in s. deinde Aut est inter priuatos, & tunc aut est causa criminalis, aut ciuilibus: primo casu iudex potest compellere ad pacem ratione publicæ utilitatis nam in ciuilibus dissentientibus sæpe Respublica læditur, l. si quis ingenuam. s. ff. de ca. Si vero causa est ciuilibus, tunc potest monere ad concordiam non autem compellere, ut nota. in l. i. s. & post operis. ff. de oper. nou. nunc. hoc uerum reputatur, nisi lis magno tempore durauerit, & ita fuisset intricata, quod de facili extirpari non potest, nam tunc iudex potest compellere ad concordiam, licet non sit ciuilibus, cap. placuit 90. dist. si iudex ecclesiasticus potest compellere ad pacem, multo fortius ex causa potest cogere laicos ad treugam, de qua habetur in cap. i. de treug. & pac. quia principaliter hoc fit ob honorem Dei, ut homines liberius diuinis incumbant, cum in quinta feria debent homines cessare ab omni mala uoluntate propter reuerentiam assumptionis, quia illa die christus fecit cœnam Apostolis, capitu. porrò distinct. i. de consecratio. & distinct. 3. capitu. literis. In die Veneris fit propter reuerentiam passionis,

in